

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

The State of Administration According to
the Four Sublime States of Mind of the Head
of an Educational Institution, Office of the
Private Education Commission, Dusit District,
Bangkok.

สุรัตน์ ผ่องอำไพ

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.มีนมาส พรานป่า

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Surat Phongamphai

* Educational Administration, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University.

Dr.Meanmas Pranpa

* Lecturer, Educational Administration, College of Teacher Education,
Phranakhon Rajabhat University.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 22 ธันวาคม 2564

* แก้ไข 25 กุมภาพันธ์ 2565

* ตอบรับบทความ 7 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 705 คน จาก 13 โรงเรียน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น ประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.992 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบโดยใช้ t-test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักพรหมวิหาร 4
การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administrative conditions of administration according to Four sublime states of mind of school administrators. 2) to compare the administration according to the Four sublime states of mind of the school administrators by gender, education level, and work experience. The population used in this research was 705 teachers from 13 schools under the Office of the Private Education Commission, Dusit District, Bangkok. The 248 samples were selected from a stratified random sampling according to the proportion of the population in each school. The research instrument was obtained is an opinion questionnaire with 5 levels of approximation. The confidence value was 0.992. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, comparison using t-tests (Independent Samples) and One-Way ANOVA.

The results of the research showed that: 1) the administrative conditions of four sublime states of mind of school administrators according to the opinions of teachers under the Office of the Private Education Commission, Dusit District, Bangkok found that overall at highest level 2) The results of comparing by using Four sublime states of mind of educational institute administrators found that different gender and different work experience has no differences opinions about the four sublime states of mind of principles in overall and each aspect. Teachers who has different educational level found that overall

were different opinions about using of Four sublime states of mind of educational institution with statistical significant at .05

Keywords: The Four Sublime States of Mind
Education Management

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ที่มาพร้อมกับปัญหาหลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันเป็นสาเหตุทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เบี่ยงเบนไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านสภาพจิตใจ การแสดงออกและการดำเนินชีวิต ทำให้สภาพสังคมตกอยู่ใต้อิทธิพลของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คนในสังคมมีการแก่งแย่งแข่งขันและเบียดเบียนกันเพิ่มมากขึ้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้คือ การขาดคุณธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ฉะนั้นการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านโดยเฉพาะการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม โดยต้องกำหนดนโยบายและมาตรการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ คุณธรรม และมีคุณสมบัติที่ดี คือสมรรถภาพของผู้บริหาร ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แนะนำ ตักเตือน ควบคุม กำกับดูแล บุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้ได้ผลดีผู้บริหารต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีผู้บริหารที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และบุคลิกภาพ จะส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากบุคลากร ทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อการบริหารงานจนสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยคามพึงพอใจ

คุณธรรมนั้นปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของทุกศาสนา นอกจากนั้นยังมีอยู่ในรูปของกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง จรรยาบรรณ ผู้บริหารจำเป็นต้องยึดคุณธรรมเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติเพื่อพัฒนาสู่ความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 ได้บัญญัติไว้ว่า “ให้รัฐพัฒนาการบริหารราชการแผ่นดินทุกส่วนเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” และในวรรคสาม “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว” (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40ก, น.19-20.) และตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 5 มาตรฐานทางจริยธรรม คือ หลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ซื่อสัตย์

สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม 4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ 5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน 6) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ 7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐที่จะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสภาพคุณงามความดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือสำหรับการปฏิบัติงาน

การตัดสินใจความถูกต้อง การปฏิบัติที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำตลอดจนการดำรงตนในการทำความดีและละเว้นความชั่ว (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 50ก, น.2.) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, 2559)

ดังนั้นการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการศึกษาที่ดีต้องดำเนินการไปพร้อมกับคุณธรรม จริยธรรมจึงจะเกิดเป็นความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ วิชา คำคม (2561) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีจรรยาบรรณต่อตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีและพัฒนาตนเอง ให้มีคุณธรรมมีสุขภาพดีทั้งกายและจิต พร้อมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ บริหารจัดการภายในโรงเรียนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความเสียสละ มีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีใจเป็นกลางไม่เลือกปฏิบัติด้วยความอคติ และไม่ใช้อิทธิทธิไม่เล่นพรรคเล่นพวก รักษาความสามัคคี ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยหลักการและเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีน้ำใจต่อบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นอีกทั้งควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับ สุลานนท์ มีแสง (2560) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจในหลักการครองตนว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้ประพฤติตนเป็นแบบ

อย่างที่ดีในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน การประพฤติตนต้องอยู่ในภาวะที่มีความสมดุลกันในทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ตลอดจนนำความรู้ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ไปปรับใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการครองตนตามหมวดหลักธรรม ซึ่งพรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมที่ครอบคลุมคุณลักษณะดังกล่าวที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

พรหมวิหารธรรม 4 ก็คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ บางทีแปลว่า ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม เรียกอีกอย่างว่า อัปมัญญา 4 เพราะแผ่สม่ำเสมอโดยทั่วไปในมนุษย์ สัตว์ทั้งหลายไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต ซึ่งประกอบด้วยธรรม 4 ประการ คือ 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ ทั่วหน้า 2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นด้วยปัญญา มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรักชอบของตน (พระพรหมคุณาภรณ์ [ป.อ.ปยุตฺโต], 2559)

ปัญหาความเจริญด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจเป็นที่มาของปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่ตกต่ำลงในสังคมไทย สถาบันศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ได้จัดทำโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของไทย พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมในหมู่คนไทยลดลงเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาโดยเฉพาะความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความมีสติสัมปชัญญะ และความมีระเบียบวินัย (ประภาพร จันทร์ศรี และคณะ, 2559:3)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลัก พรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น และนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเสนอเพื่อกำหนดนโยบายส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

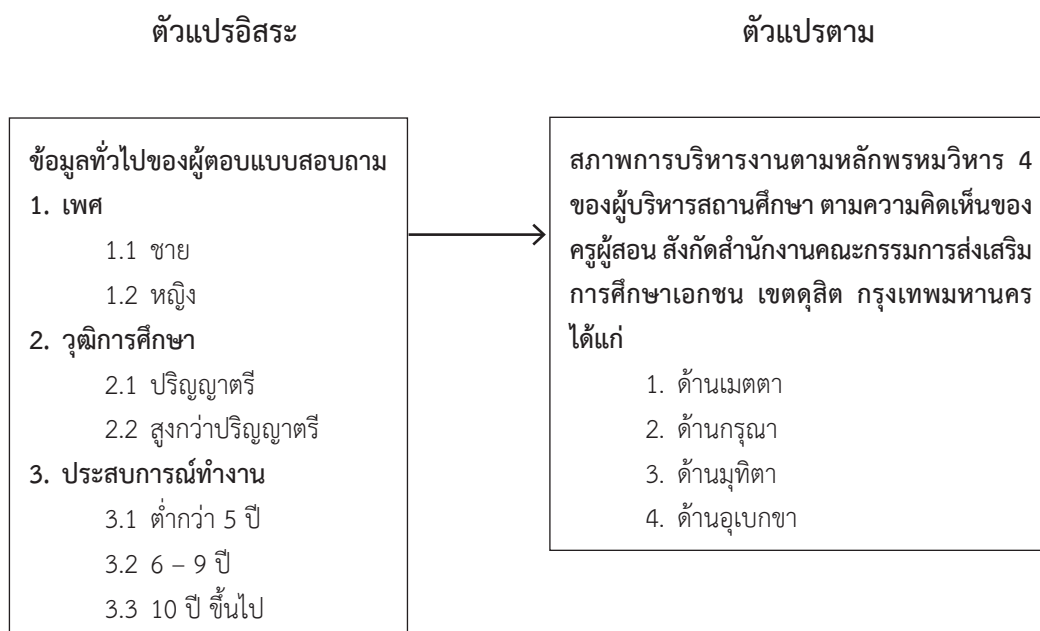
ครูผู้สอนที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านกล่าวถึงการบริหารโดยมีหลักพรหมวิหารธรรม 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา จะเป็นการบริหารที่มีคุณธรรมดำเนินการปกครองด้วยความเป็นธรรมทำให้สังคมมีความสุข คุณธรรม 4 อย่างนี้ส่งเสริมการบริหาร สนับสนุนการบริหารด้วยความเรียบร้อยสมประสงค์ ในการที่ผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาดังนั้นจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 705 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 248 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้

ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan. 1970 : 608 อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศรี สุทธิ และคณะ, 2559) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) คัดเลือกครูผู้สอนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา

การตรวจสอบคุณภาพ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษา เพื่อให้สามารถวัดได้ตรงกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทั้งเป็นรายข้อและในภาพรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ

2. การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือได้ว่ามีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.992

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดทำหนังสือจากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และแบบสอบถามส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3. กำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เก็บข้อมูลได้จำนวน 248 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (f) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา โดยใช้วิธี (t-test) แบบ Independent Samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพการบริหารงาน ตามหลักพรหมวิหาร 4			อันดับที่
	$\bar{X}$	(SD)	แปลผล	
1. ด้านเมตตา	4.66	0.51	มากที่สุด	1
การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพการบริหารงาน ตามหลักพรหมวิหาร 4			อันดับที่
	$\bar{X}$	(SD)	แปลผล	
2. ด้านกรุณา	4.61	0.56	มากที่สุด	3
3. ด้านมุทิตา	4.62	0.61	มากที่สุด	2
4. ด้านอุเบกขา	4.60	0.60	มากที่สุด	4
รวม	4.62	0.57	มากที่สุด	

1. ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านมุทิตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา ตามลำดับ

1.1 ด้านเมตตา พบว่า โดยภาพรวมและด้านรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารยกย่อง สรรเสริญผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา ผู้บริหารมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตร ตามลำดับ

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.2 ด้านกรุณา พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารแสดงความเห็นใจเมื่อผู้อื่นได้รับความทุกข์ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารไม่กลั่นแกล้งผู้ร่วมงานในขณะปฏิบัติงาน ตามลำดับ

1.3 ด้านมุทิตา พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บริหารแสดงความชื่นชมยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตตามลำดับ และผู้บริหารเป็นคนใจกว้าง ไม่มีจิตใจคับแคบ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านอุเบกขา พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผล ผู้บริหารมีเหตุผลอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม ผู้บริหารไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านเมตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมุทิตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาที่ดีต้องดำเนินการไปพร้อมกับคุณธรรม จริยธรรม จึงจะเกิดเป็นความเจริญรุ่งเรืองแก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ วิธนา คำคุ้ม (2561) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีจรรยาบรรณต่อตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีและพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม มีสุขภาพดี ทั้งกายและจิตใจ พร้อมทั้งเพิ่มพูนความรู้ความสามารถตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจ บริหารจัดการภายในโรงเรียนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความเสียสละ มีความเสมอภาค มีความยุติธรรม มีใจเป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติด้วยความอคติ และไม่ใช้อิทธิทธิ ไม่เล่นพรรคเล่นพวก รักษาความสามัคคี ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยหลักการและเหตุผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีน้ำใจต่อบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ควรรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน และสอดคล้องกับ สุสานนท์ มีแสง (2560) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจในหลักการครองตนว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน การประพฤติตนต้องอยู่ในภาวะที่มีความสมดุลกันในทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ตลอดจนนำความรู้ที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมไปปรับใช้เป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการครองตนตามหมวดหลักธรรมซึ่งพรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และสอดคล้องกับ ญัฐพัสส์ หินไชยศรี (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู ภูมิศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารตามการรับรู้ของครูภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมุทิตา รองลงมาคือ ด้านกรุณา ด้านเมตตาและลำดับสุดท้ายคือ ด้านอุเบกขา 2) ครูโรงเรียนศรีวิกรม์และครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารแตกต่างกัน โดยครูวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์ บริหารธุรกิจ มีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสูงกว่าครูโรงเรียนศรีวิกรม์

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านเมตตา โดยภาพรวมและรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารยกย่อง สรรเสริญผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดท้าย คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลอย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควรและสามารถนำไปใช้ในการบริหาร คือ ผู้บริหารยกย่อง สรรเสริญผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา ผู้บริหารมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ นวรัตน์ ไชยมณี (2560: 110-111) ที่ได้กล่าวว่า เมตตา เป็นหลักธรรมแรกของพรหมวิหาร 4 ที่ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำมาใช้ในการครองคน โดยการมอบความรัก ความหวังดีแก่ผู้อื่นเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารการศึกษาพึงปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เปรียบเสมือนผู้ร่วมงานมิใช่ลูกน้องซึ่งความรักความเมตตาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมองเห็นส่วนที่ดีของผู้ร่วมงาน หากพบข้อบกพร่องของผู้ร่วมงานที่ไม่ได้มีผลกระทบต่อนักเรียนหรือองค์กร ผู้บริหารควรมองข้ามและให้อภัย ไม่ควรเก็บมาเป็นข้อตำหนิในการบริหารงาน รวมทั้งนำข้อมูลพื้นฐานด้านความสามารถของผู้ร่วมงานมาใช้ในการวางแผนการบริหารคนให้เหมาะกับงานตามแนวคิด “Put The Right Man On The Right Job” ซึ่งการแสดงออกถึงความรัก ความหวังดีเป็นการช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกคนให้ประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกัน ดังนั้น ความเมตตา จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารการศึกษาควรปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานอย่างยิ่ง หากผู้บริหารการศึกษาปราศจากความเมตตาในการครองคนแล้วก็มีอาจดำเนินการใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาได้ และสอดคล้องกับงานของ สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย (2558) ที่ได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Meyer, Moran, Fitzpatrick, Ernst & Korner, (2018: 398-406) ที่ได้กล่าวว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองที่มีต่อความกรุณาต่อผู้อื่นและความสุข โดยผู้วิจัยสนใจ

ศึกษาในกลุ่มจิตอาสาเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลที่เป็นจิตอาสาเป็นบุคคลที่ทำงานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำด้วยความสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนซึ่งเป็นการเสียสละเพื่อส่วนรวม จากการศึกษาหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา พบว่าหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับงานจิตอาสา มีจำนวนมากแต่หลักธรรมที่ขาดไม่ได้ คือ ความเมตตากรุณาต่อตนเอง เนื่องจากบุคคลที่มีความเมตตากรุณาต่อตนเองจะมีแนวโน้มที่จะเข้าใจในความทุกข์ความเจ็บปวดของผู้อื่น และมีความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นนั้นมีความสุข

1.2 ด้านกรุณา โดยภาพรวมและรายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารแสดงความเห็นใจเมื่อผู้อื่นได้รับความทุกข์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารไม่กลั่นแกล้งผู้ร่วมงานในขณะที่ปฏิบัติงาน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานให้แก่ครู แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีความกรุณาจะมีผลตามมาโดยอัตโนมัติที่มีจิตใจที่เกื้อกูลต่อผู้ร่วมงานหรือบุคลากรในองค์กร และสามารถช่วยเหลือผู้ร่วมงานเมื่อต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากการทำงานหรือปัญหาส่วนตัวโดยไม่ทอดทิ้งหรือวางเฉยซึ่งความกรุณาอาจเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ร่วมงานเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพหรือเป็นการปฏิบัติตนของผู้บริหารการศึกษาที่มีต่อผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สายฝน เจริญรัมย์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอยางชุมน้อยจังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือด้านกรุณาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown, Trevio & Harrison , (2005: 117-134) ที่ได้กล่าวถึง ผู้นำเชิงจริยธรรม ว่าเป็นผู้ที่พยายามชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยผ่านการกระทำส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นและส่งเสริมความประพฤติของผู้ตามผ่านการสื่อสารแลกเปลี่ยน การเสริมแรงและการตัดสินใจ ผู้นำเชิงจริยธรรมมีคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์ การดูแลและเป็นบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ เป็นผู้ซึ่งทำให้เกิดความยุติธรรมและการตัดสินใจ ที่ดีอีกทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับลูกน้องอยู่บ่อยๆ

1.3 ด้านมุทิตา โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงความชื่นชมยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามลำดับ และผู้บริหารเป็นคนใจกว้าง ไม่มีจิตใจคับแคบ มีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารงานด้วยความเอาใจใส่ต่อผู้ร่วมงานเป็นอย่างดีที่เป็นประโยชน์ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แสดงความชื่นชมยินดี เมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ ลิขิตา เถลิ้มพลโยธิน, เถลิ้มชัย กิตติศักดิ์นาวิน, นลินณัฐ ดีสวัสดิ์ (2560) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์การ โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านมุทิตา ผู้บริหารจัดโครงการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรทุกภาคเรียน ตามงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้แสดงความยินดีกับบุคลากรทุกคนที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับสม่ำเสมอ ชื่นชมผลการปฏิบัติงานของครูด้วยความจริงใจ จัดระเบียบหรือเกณฑ์การให้รางวัลผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานอย่างเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดกับครูอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่ผลงานและความสำเร็จของครู เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ สร้างสัมพันธภาพอันดีงามแก่บุคลากรทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์) (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานด้านมุทิตา (ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.4 ด้านอุเบกขา โดยภาพรวมและรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้บริหารสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารมีเหตุผลอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม และผู้บริหารไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้สติ

ปัญหาพิจารณาข้อเท็จจริง อย่างถูกต้องประกอบด้วยเหตุผล ไม่อคติต่อผู้ได้บังคับบัญชา และไม่ใช้อำนาจข่มเหงรังแกผู้ได้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์) (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานด้านอุเบกขา (ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

2.1 ผลการเปรียบเทียบตามเพศ พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้มีนโยบายให้ความเท่าเทียมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่แบ่งแยกกันทำให้ครูมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์พัทธ์ คลังแสง (2556) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสวรรค์จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ พระเทิดศักดิ์ กตปุญโญ (สุภคร) (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของครูที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

2.2 ผลการเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเมตตา ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองดี นิธิโก (สุราทิพย์) (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรและประชาชนต่อการบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรและประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน คือ ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านเมตตา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเทิดศักดิ์ กตปุณโญ (สุภสร) (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะครูผู้สอนทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ความต้องการของคนพัฒนาได้ เปลี่ยนแปลงได้ ความต้องการสำคัญที่ควรได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างน้อยก็ขัดเกลามาให้ดีขึ้น จึงมีความคิดเห็นที่คล้ายกันตลอดจนทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันล้วนให้ความสำคัญในการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา ชำนินอก (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการ

บริหารสถานศึกษาอย่างตลาด 3 จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียน ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสันเทียะ) (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านมุทิตา ด้านกรุณา ด้านอุเบกขา ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา โดยผู้บริหารไม่พูดจาส่อเสียด คำหยาบ ไม่พูดดูหมิ่น หรือก้าวร้าว ผู้บริหารยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ให้สาธารณชน ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ใช้อำนาจด้วยความสุภาพ รวมทั้งยกย่อง เชิดชูเกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ให้สาธารณชน ซึ่งความเมตตาจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารมองเห็นส่วนที่ดีของผู้ร่วมงาน

1.2 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านกรุณา ผู้บริหารมีความสงสาร หาแนวทางช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ผู้บริหารจัดหาเอกสาร ตำรา สื่อที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานให้แก่ครู มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีความทุกข์ ร่วมแก้ไขรับฟังปัญหาต่างๆ จัดอบรมและสนับสนุนอุปกรณ์พัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้น

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1.3 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านมุทิตา ผู้บริหารเป็นที่ปรึกษาที่ดีและให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ผู้บริหารเป็นคนใจกว้าง ไม่มีจิตใจคับแคบ มีน้ำใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความชื่นชมยินดี เมื่อผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นคนใจกว้าง และให้ความสำคัญผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการส่งเสริมสนับสนุน ให้มีโอกาสดำเนินการก้าวหน้าในหน้าที่การงานให้สูงขึ้น

1.4 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านอุเบกขา ผู้บริหารคอยแนะนำวิธีการปฏิบัติงานที่ต้องตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ ผู้บริหารควรรู้จักข่มใจ รักษาอารมณ์ได้มั่นคง เคารพสิทธิของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติตนด้วยความสุ่มรอบคอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีใจเป็นกลาง ตัดสินปัญหาด้วยความชอบธรรมใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผล ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1 ควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดหน่วยงานทางการศึกษาอื่นๆ เช่น สพฐ., กทม. เป็นต้น
- 3 ควรศึกษาการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักธรรมของพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น สัมปยุตธรรม 7 อริยสัจ 4 อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- ณัฐทพัสส์ หินไชยศรี. (2557). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามการรับรู้ของครู กรณีศึกษาโรงเรียนศรีวิกรม์และวิทยาลัยเทคโนโลยีศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทิพยาพัศ คลังแสง. (2556). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นวรรตน์ ไชยมภู. (2560, มกราคม – มิถุนายน). วิถีครองคน : พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 105-113.
- ประภาพร จันทร์ศรี และคณะ. (2559). การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรนภา ชำนินอก. (2558). การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาอย่างตลาด 3 จังหวัดกาฬสินธุ์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฒโน (ปานประดิษฐ์). (2556). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอลิขัง จังหวัดสงขลา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทิดศักดิ์ กตปุญโญ (สุกศร). (2556). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลาดกระบี่ กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สภาพการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

- พระมหาทองดี นิปีโก (สุราทิพย์). (2554). การบริหารงานของสถานสงเคราะห์บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พุทธศักราช 2562. (2562, 16 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. หน้า 1 - 10.
- พระอดิศักดิ์ สารโท (เดือนสั้นเทียะ). (2556). การบริหารบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และคณะ. (2559). การศึกษาอิสระ Independent Studies. มิตรภาพ การพิมพ์และสตีวดีโอ.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1 - 90.
- ลธิตา เณลิมพลโยธิน และคณะ (2560). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์การโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 11(26), 162-171. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/110469>
- วีณา คำคุ้ม (2561). พฤติกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 14 ในจังหวัดพังงา. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สายฝน เจริญรัมย์. (2559, มกราคม - มิถุนายน). การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอยะนิงบุรี จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 41(1), 41 - 50.

- สุธัญชนก ทรัพย์ย้อย. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุลานนท์ มีแสง. (2560). พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Brown, M. E., Trevino, L. K. & Harrison, D. A. (2005). **Ethical Leadership : A Social Learning Perspective for Construct Development and Testing.** *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97(2). 117–134. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.03.002>
- Meyer, A., Moran, C., Fitzpatrick, T., Ernst J., & Korner, A. (2018). **Oncology Volunteers: The Effect of a Personal Cancer History on Compassion and Psychological Well-Being.** *Clinical Journal of Oncology Nursing*, 22(4). 398-406.